

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1635. usque ad annum 1643

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1779

VD18 9011888X

§. 65. Fausta Vinariensis Ducis expeditio contra Cæsareos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67406](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67406)

Sæc. XVII.
A. C. 1638.

Suecis ad evertendum Imperium re-
versis, temerariam hanc avaritiam mul-
tiplici dein clade luere coacti sunt.
Tantum impedit commune Religionis
et justitiæ bonum privati dispendii for-
mido, & proprii commodi aviditas.

§. LXV.

*Fausta Vinariensis Ducis expeditio
contra Cæsareos.*

Nupera clades, Rhenique litora male
custodita Vinariensem Ducem ad
Germaniam ea ex parte rursus inva-
dendam incitabant: die igitur vigesi-
ma nona Januarii ex Delspergensium
fauibus per Basileensium fines cum
valido agmine erumpit, Rhenoque
Steinam prope trajecto, Laufenburgum,
urbis Præfecto segniter resistente, nec-
non Waldshutum expugnat. Victoriæ
cursum sola Rheinfelda, arte & natura
prævalida Urbs sistere videbatur. Hanc
ergo Dux die septima Februarii toto
belli apparatu obsidet, urbique extre-
mam vim infert, fiducia successus, quam
successu meliore; Gubernator enim
tam diu, tamque invicta fortitudine
hostium impulsus repulit, ut Sabellius
Dux, Joannes de Werth, aliique Cæ-
sarei, Bavarique Duces cum copiis suis
laboranti urbi tempestive succurere pos-
sent.

*Theatr. Eu-
rop. tom.3.
pag.911.
Plafecius
pag.612.
Wassenberg
comm. bell.
Ferd. p.427.*

Sæc. XVII. sent: Horum tamen adventu nondum
 A. C. 1638. territus Vinariensis, incredibili furore
 in dextrum agmen, cui Werthius præ-
 erat, die vigesima octava Februarii,
 irrumpit, ordinesque capto Wolfio a-
 liisque Tribunis perfringit: Werthius
 vero vulnus, quod acceperat, ulturus, cum
 Equitibus suis, uti ad resistendum obfir-
 matissimis, sic ad victoriam omnium fe-
 licissimis in hostem proruit, urget fun-
 ditque Vinariensem peditatum, cæsis-
 que Philippo Rheni Comite & Roba-
 næo Duce Galios profligatos ab obli-
 dione Lauffenburgum usque propellit.
 Altera die Vinariensis Dux acceptæ
 cladis ignominia stimulatus, Cælareos
 Bavarosque hinc inde dispersos, in-
 opina vi aggreditur, ingentique clade
 affectos in fugam agit: Werthius vero
 retrocedere haud assuetus, aliquam-
 diu pugnando subsistit, tandem vero
 ab hostibus undique cinctus unacum
 Wahlia legione sua captus est. Nec
 Sabellii, Enkevortii, Sperreutheri, plu-
 riumque Ductorum auspiciore fors erat;
 hi enim omnes in Gallorum potestatem
 redacti, Parisios raptabantur, tam in-
 fausti prælii testes futuri: solus Sabel-
 lius per custodum incuriam fuga elapsus
 est, totus vero peditatus aut cæsus aut
 captus. Reportata hac victoria Tubal-
 dadius

datus Suecorum Tribunus, Hunin-^{Sæc. XVII.}
 genſe propugnaculum, & Vinarienſes ^{A.C. 1638.}
 Rheinfeldam deditio, caſtrumque Ræ-
 talenſe, & denique Friburgum ferro
 ſubegerunt. Tum primum toti Ger-
 manix triſtia fata, duraque pacis ini-
 quæ neceſſitas ac irreparabiles jaçturæ
 pedetentim imminere cæperant; ex-
 pugnatis enim hiſce propugnaculis com-
 meatus ex Helvetia advehendi facul-
 tas fuit intercluſa, proin Briſaci, ni
 armis, ſaltem fame domandi, captoque
 hoc munitiſſimo Imperii præſidio latius
 graſſandi ſpes haud exigua Suecis affulſit.
 Hæc adſpirantis Fortunæ auſpicia Vi-
 narienſi Duci ingens erant expugnandi
 invincibilis hujus munimenti incita-
 mentum, ſuperandarum difficultatum
 altus impetus: quibus accedebat quo-
 tidianis incrementis glifcens propagan-
 dæ ſectæ amor, & odium in Cæſarem,
 unicum Catholicorum præſidium. Ne
 quis vero dubitaret, Religionis diſſi-
 militudinem exſtitiſſe bellici furoris ar-
 gumentum, Dux Sabellii fugam, & am-
 pliſſimi, quod ab hoc captivo ſperabat,
 lytri jaçturam inhumana crudelitate in
 duos Sacerdotes, unum civem, fœ-
 minasque imbelles exercita pleçtebat,
 hosque omnes unacum Vigiliarum Præ-
 fecto capite pleçti præcipiebat: Poſtea
 Briſacum arçtius cingere cæpit; nihilo-
 minus

Sæc. XVII. minus tamen Joannis Gozii Ductoris
A. C. 1638. Cæsarei industria factum, ut aliquan-
 tum annonæ obsessis adveheretur, haud
 tenue in extrema rerum inopia leva-
 men, quod tamen brevi in necessitatis
 augmentum vertebatur; quippe ex mi-
 litum incuria ignis in nitratum pulve-
 rem incidens, quadringentos frumenti
 modios corrumpit, totidemque homines
 qua læsit, qua omnino elisit: nec pa-
 rum valebat ad intendendam obsessio-
 rum calamitatem omnis propemodum
 consilii defectus, ac recentis annonæ
 desperatio: verum sicut quod nemo sub-
 inde sperat, id non raro ex obliquo fit,
 ac frequenter ibi Deus servat, ubi se-
 metipsum homo dudum abjicit, sic
 dum obsessi diffidunt, dum & vitæ eos
 tædet, & mortis metus angit, inter
 medias desperationis nebulas melior il-
 los hora cæpit respicere; quippe præ-
 ter omnem expectationem ex occur-
 rente Croatarum turma Vinarientes
 tanto concutiebantur terrore, ut fu-
 gientibus similes Brisaco Novobergum
 sese reciperent, simulque Goetio obles-
 sis annonam invehendi aditum pande-
 rent. Continuata tamen obsidionis
 pertinacia, rursus obsessi durius anno-
 næ difficultate, quam hostium impul-
 sibus conflictari cæperant: verum Cæsa-
 ris jussu Goezius magnam commeatus
 vim

vim collegit, ac per medias hostium Sæc. XVII.
 phalanges generoso mortis contemptu A. C. 1638.
 obsessis opem ferre statuit: die igitur
 septima Augusti motis ex Westphalia
 castris cum octingentis curribus anno-
 na & apparatu bellico onustis Brisac-
 co imminet: ast cruento quinque ho-
 rarum prælio devictus, omnia hostium
 prædæ relinquere coactus est, inde in
 agrum Wirtenbergicum cum suis reje-
 ctus. Nondum tamen Cæsarei libe-
 randæ urbis spem abjecerant, sed evo-
 catis e Lotharingia Carolo Duce, ex
 Ubiis Lamboio & Golzio, cis simul &
 trans Rhenum castra hostium aggredi
 statuunt: verum Lotharingi præstituto
 die cum hoste apud Thannam cong-
 ressi, Goezio tardius promovente, nu-
 mero ac viribus impares, cæsi fugati-
 que sunt. Goezius autem unacum
 Lamboio hostium castra adortus, ge-
 mino jam propugnaculo armis subacto,
 dum de reliquorum expugnatione de-
 sperat, receptui canere iussit, nullo a-
 lio tanti moliminis successu, nisi quod
 hostibus certam victoriæ fiduciam, ob-
 sessis omnis auxilii desperationem, to-
 tiq; Imperio vastitatem & Catholicor-
 um rebus inevitabile excidium at-
 tolerit. Ita demum exeunte hoc anno
 Brisacum ad extremam famis necessi-
 tatem adactum ea lege deditionem
fece-

Sæc. XVII. fecerat, ut præfidiarii milites explicatis vexillis, sonantibus tympanis armati urbe excederent, quod & die decima nona Decembris factum, ingemiscentibus Cæsaris amicis, & plaudentibus Gallis, reique Catholicæ & Austriaco-Bavaricæ hostibus. Hujus jacturæ causa potissimum in Goezii tarditatem rejiciebatur: unde mox Cæsaris jussu ad dicendam causam in Bavariam evocatur, nihilominus post biennii fere spatium dimissus, pristinae dignitati restituitur.

§. LXVI.

Galli & Hollandi ab Hispanis caesi.

*Barve Hist.
& Allemagn.
tom. 9.
Newill. Hist.
d' Hollande
tom. 1.*

Hoc secundæ fortunæ successu apud Rhenum tripudiantibus Gallis ac Vinariensibus, Hispani e contrario in Belgio adversus eosdem Gallos, Batavosque prospero pugnabant Marte: adeo in bellicis rebus fortuna lubrica est & versatilis, nec in firmo vestigio invita teneri potest; quippe Batavi, postquam ductore Guilielmo Nassovio Comite Calloum propugnaculum haud procul Antverpia, inopina vi occupaverant, vitio humanæ felicitatis, quæ semper ex prosperis luxuriat, partæ victoriæ fiducia securi necessaria validæ defensionis opera exstruere neglexerant: unde